
ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА ТА ГРАМАТИЧНА СИСТЕМИ МОВИ ТА МЕТОДИ ЇХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отримано: 31 жовтня 2025 р.

Прорецензовано: 15 листопада 2025 р.

Прийнято до друку: 1 грудня 2025 р.

email: oksana.kostyuk@oa.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9180-7162>

email: tetiana.yurchuk@oa.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-2502-0866>

email: viktoriia.lamakh@oa.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-5581-0032>

DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-28\(96\)-40-44](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-28(96)-40-44)

Костюк О. Ю., Ламах В. В., Юрчук Т. І. Використання лексичного підходу у навчанні говоріння студентів (рівень В2-С1). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 28(96). С. 40–44.

УДК: 378.147

Костюк Оксана Юрївна,

доцент, кандидат педагогічних наук,

Національний університет «Острозька академія»

Ламах Вікторія Вікторівна,

викладач кафедри англійської мови та літератури,

Національний університет «Острозька академія»

Юрчук Тетяна Ігорівна,

викладач кафедри англійської мови та літератури,

Національний університет «Острозька академія»

ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ГОВОРІННЯ СТУДЕНТІВ (РІВЕНЬ В2-С1)

Основною метою цієї статті є аналіз лексичного підходу у навчанні говоріння студентів вищих рівнів В2-С1 та робота вправ, які можна використовувати для навчання усного мовлення та розвитку комунікативної компетенції студентів вищих рівнів. Ефективне володіння мовою залежить не лише від знання граматики, а й від використання різноманітних лексичних одиниць, наприклад, фразеологізмів, синонімів, антонімів, ідіом та стійких словосполучень або колокацій (Lindstromberg & Voers, 2008). Лексичний підхід дозволяє студентам швидше засвоювати лексичні одиниці в контексті та використовувати їх у мовних ситуаціях. У статті ми коротко даємо інформацію про вітчизняних та зарубіжних вчених, які вивчали цей підхід у своїх дослідженнях чи аналізували у своїх роботах, підкреслюючи ефективність цього підходу. Ми подаємо розроблені лексичні вправи, які сприяють розвитку мовленнєвої компетенції, а також деякі інтерактивні методи навчання, наприклад, рольові дискусії та дебати. Особливий акцент зроблено на те, що необхідно використовувати автентичні матеріали та контекстне навчання, що забезпечує природність мовлення. Таким чином, лексичний підхід є ключовим у розвитку навичок говоріння студентів (рівень В2-С1). Використання лексичного підходу у навчанні говоріння сприяє ефективному формуванню комунікативної компетентності та впевненості у використанні іноземної мови.

Ключові слова: усне мовлення, навчання усного мовлення англійською, лексичний підхід, точність мовлення, плавність мовлення, лексика, лексична одиниця, колокація, рівні В2-С1, комунікативна компетентність.

Oksana Yu. Kostyuk,

Cand.Sc. (Pedagogy), Associate Professor,

The National University of Ostroh Academy

Viktoriia V. Lamakh,

lecturer,

The National University of Ostroh Academy

Tetiana I. Yurchuk,

lecturer,

The National University of Ostroh Academy

IMPLEMENTING THE LEXICAL APPROACH IN TEACHING SPEAKING (LEVELS B2-C1)

The main purpose of this article is to analyze the lexical approach in teaching speaking to students at higher levels B2-C1 and to develop exercises that can be used to teach oral speech and improve the communicative competence of students at higher levels. Effective language proficiency depends not only on knowledge of grammar but also on the usage of various lexical units, for example, phraseological units, synonyms, antonyms, idioms, and stable word combinations or collocations (Lindstromberg & Boers, 2008). The lexical approach enables students to learn lexical units in context more quickly and apply them in real language situations. In the article, we briefly present information about domestic and foreign scientists who have studied or analyzed this approach in their research, emphasizing its effectiveness. We present developed lexical exercises that contribute to the development of speaking competence, as well as some interactive teaching methods, for example, role-playing discussions and debates. Special emphasis is placed on the need to use authentic materials and contextual learning, which ensures the naturalness of speech. Thus, the lexical approach is key in the development of students' speaking skills (level B2-C1). The use of the lexical approach in teaching speaking improves the effective formation of communicative competence and confidence in using a foreign language.

Keywords: oral speech, teaching oral speech in English, lexical approach, accuracy of speech, fluency of speech, vocabulary, lexical unit, collocation, levels B2-C1, communicative competence.

Актуальність статті. У наш час зростає потреба вміти ефективно володіти іноземною мовою та використовувати комунікативні навички в повсякденному житті. Для того, щоб досягти високого рівня володіння мовою, необхідно не лише граматично правильно будувати речення, а й використовувати різноманітні лексичні ресурси. Використання лексичного підходу для навчання студентів (рівнів B2-C1) є досить актуальним, оскільки дозволить їм вільно виражати думки в різних комунікативних ситуаціях та фокусуватися не лише на вивченні окремих слів, а й різних фразеологізмів, синонімів, антонімів та допоможе їм висловлюватися більш впевнено під час спілкування англійською мовою на високому рівні.

Мета статті проаналізувати важливість використання лексичного підходу у навчанні говоріння студентів (рівні B2-C1).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням лексичного підходу у навчанні англійської мови займалися такі вітчизняні вчені, як Андрусак І.В., Гнаткевич Ю.В., Дідик Л.І., Зубенко Т.В., Костюк О.Ю., Пахомова Т.О., Пристай Г.В. та зарубіжні науковці: Боєрс Ф., Делар Х., Лідстромберг С., Льюїс М. та Уоклі А.

Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження є аналіз використання лексичного підходу у процесі навчання говоріння студентів (рівнів B2-C1). Об'єктом є застосування лексичного підходу у навчанні говоріння.

Виклад основного матеріалу.

Попри те, що сьогодні завдяки інтернету та різноманітним інтернет-ресурсам, ми маємо доступ до великої кількості інструментів вивчення іноземних мов, актуальними є лише ті, які дозволяють досягти високих результатів за короткий термін. Лексичний підхід вважається одним з найефективніших методів вивчення іноземної мови (Пристай, 2023). Його застосовують як окремо, так і в поєднанні з іншими підходами. За допомогою лексичного підходу, студенти засвоюють не поодинокі слова чи фрази, а одразу цілі лексичні конструкції у контексті, які є "будівельними блоками" будь-якої мови (Richards & Schmidt, 2002). Саме тому, застосування лексичного підходу є завжди актуальним.

Варто зазначити, що розвиток лексичного підходу відбувається з урахуванням новітніх тенденцій у мовознавстві. Однією з його основних ідей є акцент на словниковий запас як основний елемент комунікації. Раніше, вивчення мови зводилося до засвоєння граматики, тоді як лексика та вміння її застосовувати залишалося на другому плані. Однак, дослідження останніх десятиліть показують, що використання лексичних одиниць у контексті значно сприяє розвитку мовленнєвої діяльності. Так, наприклад, у науковому дослідженні «How to Teach Vocabulary» Скотт Торнбері підкреслює необхідність врахування контексту та визначення мети використання мови під час навчання лексики, інтеграції викладання лексики з граматиною, вимовою та дискурсом (Thornbury, 2012).

Засади методики навчання англійської лексики майбутнім вчителям-філологам закладено в працях таких українських авторів як: І.Задорожна, Ю.Гнаткевич, С.Смоліна, Т.Зубенко. Як зазначає більшість науковців та педагогів, лексика іноземної мови є основним компонентом, базою знання мови, тому вивчення лексики грає важливу роль у вивченні англійської. Лексичний підхід є дієвим саме під час розвитку навичок говоріння студентів рівнів B2-C1. У своїй статті, І. Андрусак зазначила, що лексичний підхід прийшов як альтернатива граматичному підходу у 1990-х. Однак, лексичний підхід не втратив актуальності у наш час, а розвиток новітніх технологій дозволив для викладачів застосовувати його у нових формах та проявах (Андрусак, 2019; Зубенко, 2017).

Лексичний підхід передбачає вивчення мови за допомогою певних груп лексичних одиниць: стійких словосполучень (collocations), лексичних блоків чи фрагментів (lexical chunks), конкретних фраз або запитань (gambit), функціональних фраз (functional language), жанрових фраз (Lewis, 2008; Пристай, 2023). Таким чином, якщо студенти володіють основними групами лексичних одиниць та вміють їх правильно вживати, надалі зможуть створювати та моделювати ситуації, у яких вони зможуть вільно комунікувати. Зокрема, для студентів високого рівня володіння мовою (B2-C1) важливою частиною процесу навчання є вміння користуватись словниковим запасом у реальних комунікативних ситуаціях (Дідик та Костюк, 2023). Завданням викладача англійської мови є створення таких умов, у яких студент буде використовувати не лише раніше вивчений матеріал, а й опанувати та вживати нові лексичні одиниці рівня B2-C1.

Хью Деллар, британський методист та викладач, наголошує, що для організації заняття відповідно до принципів лексичного підходу, потрібно надати студентам багато можливостей для спілкування, як одне з одним, так і з викладачем. Студенти, які опановують мову на рівнях B2-C1 повинні мати достатньо часу для висловлення власної думки. Вправи розплановані таким чином, що студенти мають повторювати нову лексику у різних подібних ситуаціях та контекстах. Враховуючи специфіку лексичного підходу та компонентів лексики, які потрібно надати студентам для вивчення та практики, Хью Деллар у своїй книзі "Teaching lexically" дає ширше охоплення видів лексичних груп з їх прикладами. Так, наприклад, якщо брати англійське слово 'argument', то маємо враховувати різні види використання цього слова у різних контекстах. Розглянемо приклади використання цього слова у різних лексичних групах:

1) словосполучення – have an argument about, present an argument, have a terrible/furious argument, present a convincing/compelling argument;

2) загальна лексика – What might you feel if you have an argument? What might happen afterwards?

3) жанр або регістр – have an argument (spoken text), present an argument (academic text).

4) лексичні набори – have an argument (chat, talk, disagreement, gossip, discussion), resent an argument (suggestion, explanation, advice, opinion, apology);

5) антоніми – have an argument (have a chat, have a laugh), present an argument (challenge/respond to an argument);

6) форми слова – have an argument (we're always arguing, they never argue, they argue a lot), present an argument (he argues that..., he goes on to argue, it is argued that...);

7) прагматичні значення – (They're having an argument. – What about? / Again! / Why?);

8) синоніми – have an argument (row, quarrel) (Dellar & Walkley, 2017).

Отже, на основі цих прикладів, можна зробити висновок, що необхідно враховувати усі аспекти та характеристики лексичних одиниць під час планування заняття з англійської мови. Такий підхід допоможе студентам краще зрозуміти значення лексичних одиниць та правильно використовувати їх в усному мовленні в реальних ситуаціях.

Також, варто зазначити, що особливістю студентів рівня B2-C1 є те, що вони можуть активно використовувати лексику в реальних життєвих ситуаціях як в діалогічному, так і в монологічному мовленні (Тульнова, 2010). Важливо, щоб вони не тільки знали значення слів, але й могли застосовувати їх у спілкуванні, створюючи граматично правильні та природні конструкції самостійно (Бичок, 2014). Для цього необхідно володіти колокаціями, функціональними та жанровими фразами тощо. Крім того, лексика впливає на стилістичну різноманітність мовлення (Vareggi, 2006). Використання синонімів, різних термінів чи розмовних виразів дозволяє студентам більш точно передавати свій емоційний стан, ставлення до подій чи ситуацій.

Оскільки говоріння є продуктивним видом мовленнєвої діяльності, головною метою є формування комунікативної компетенції студентів у різних ситуаціях та на різні теми. Однак, формування комунікативної компетенції відбувається у поєднанні із формуванням інших компетентностей, наприклад, читання чи аудіювання, тому що комунікація передбачає двосторонній обмін інформацією, тобто сприйняття інформації та реагування на неї тим чи іншим чином (Смоліна, 2010). Як зазначає у своїй статті Пахомова Т.О. “першою умовою формування англомовної комунікативної компетентності студентів філологів є використання комплексу тематично організованих автентичних матеріалів лінгвосоціокультурного характеру” (Пахомова, 2013: 60). Тому доцільно розглядати навчання комунікативної компетентності у контексті збалансованого використання різних типів вправ.

Розглянемо декілька прикладів комунікативних вправ, які студенти виконують у процесі використання лексичного підходу. Ми беремо за основу лексичні одиниці певної тематики, що допоможе краще прослідкувати специфіку вправ у межах конкретної тематики: фрази та колокації на тему Social Media рівня C1:

Колокації: Adjective + Social Media

– *Pervasive social media (widely spread and influential)*

– *Ubiquitous social media (present everywhere)*

– *Algorithm-driven social media*

– *Manipulative social media*

– *Ephemeral social media (temporary, e.g., Snapchat stories)*

– *Polarizing social media (causing division in opinions)*

– *Monetized social media (used for financial gain)*

Колокації: Verb + Social Media

– *Harness social media (use it effectively)*

– *Amplify messages through social media*

– *Curate social media content*

– *Leverage social media for marketing*

– *Navigate social media controversies*

– *Regulate social media usage*

– *Exploit social media for political gain*

– *Combat misinformation on social media*

Колокації: Social Media + Noun

– *Social media landscape (overall structure and trends)*

– *Social media footprint (presence and influence online)*

– *Social media backlash (negative reaction)*

– *Social media discourse (conversations and debates)*

– *Social media manipulation (influencing users deceptively)*

– *Social media echo chamber (only seeing opinions similar to one's own)*

– *Social media narrative (dominant themes and messages)*

Колокації: Noun + Preposition + Social Media

– *Overreliance on social media*

– *Scrutiny of social media policies*

– *Regulation of social media platforms*

– *Integration of social media into daily life*

– *Desensitization due to social media exposure*

Такі вправи спрямовані як на плавність (fluency), так і точність мовлення (accuracy) (Андрусак, 2013). Подані колокації та фрази студенти можуть спочатку проаналізувати, порівняти та знайти дефініції. Далі, ці лексичні одиниці

використовуються у вправах, метою яких є розвиток комунікативної компетенції студентів (рівнів B2-C1). Таким чином, студенти спочатку працюють у парах, дають відповіді на питання, а потім вони продовжують роботу в невеликих групах і порівнюють свої попередні відповіді. Ось декілька прикладів таких вправ на тему Social Media, які спрямовані на розвиток навичок говоріння (розроблених за допомогою додатка Twee.com).

1. Let's discuss these interesting questions!

1. In what ways do you think pervasive social media influences the self-esteem of teenagers today?
2. How does ubiquitous social media affect the way teenagers form and maintain friendships?
3. Can you discuss how algorithm-driven social media might shape the interests and opinions of young people?
4. What are your thoughts on the impact of manipulative social media advertising targeted at teenagers?
5. How do you perceive the role of ephemeral social media content in shaping trends among youth?
6. In your opinion, what responsibilities do social media platforms have to protect teenage users from harmful content?
7. How can parents effectively guide their teenagers in navigating the challenges posed by pervasive social media?
8. Do you believe that the benefits of social media for teenagers outweigh its potential risks? Why or why not?
9. How has your own experience with social media changed over time, particularly during your teenage years?
10. What strategies do you think teenagers should adopt to critically evaluate the information they encounter on social media?

2. Let's dive into a dialogue!

Sarah: Hey John, do you have any tips on how to harness social media for my business? I'm struggling to reach more customers.

John: Yes, using social media can really amplify your messages and bring in more followers. It just takes some effort.

Sarah: But what content should I post?

John: Be strategic about it – curate social media content that is relevant to your brand and target audience. You want to engage with them and keep them interested, not just promote your product all the time.

Sarah: That makes sense. Have you ever leveraged social media for marketing before?

John: Absolutely. It's a great way to build brand awareness and connect with potential customers. Plus, it's often cheaper than traditional advertising methods.

Sarah: What about navigating controversies on social media? I don't want to accidentally offend anyone or damage my reputation.

John: Just be mindful of your posts and always stay professional. If a controversy does arise, address it promptly and respectfully.

Transparency goes a long way in building trust with your audience.

Sarah: Thanks for the advice, John. I'll definitely start utilizing social media more wisely now.

3. Read these opinions. Which one do you agree with the most and why?

Emily: "I just can't stand social media! It feels like a breeding ground for negativity and comparison. Like last year, I spent way too much time scrolling through Instagram and it made me feel so inadequate about my life. Honestly, I'd never felt more disconnected from my friends despite being 'connected' online."

* * *

Jake: "I'm all for social media, man! It's been a game-changer for me, especially during the pandemic when I felt so isolated. I was able to reconnect with my high school buddies through Facebook and even help plan our virtual reunion. It just shows how powerful these platforms can be in bringing people together."

* * *

Sarah: "Honestly, I'm torn on this whole social media thing. Sometimes I see the benefits like staying in touch and sharing fun moments, but then there are days I read stories about cyberbullying and it really freaks me out. I remember when a friend of mine got dragged into drama online; it just left me unsure about whether it's worth it."

* * *

Michael: "I feel really emotional when I think about social media. It's a double-edged sword for sure; I see how it can unite and divide. Just the other day, I watched a video of someone raising awareness for mental health and it hit me hard because I've struggled with that myself. It reminded me that while we're all scrolling mindlessly, some of us are sharing real pain that needs to be heard."

4. Read these facts. Which one surprised you the most and why?

1. Over 4.6 billion people actively utilize social media worldwide today.
2. Facebook's algorithms significantly influence 64% of users' news consumption.
3. The average user spends approximately two hours daily on social platforms.
4. Twitter's character limit evolved from 140 to 280 to enhance expressiveness.
5. Social media contributes to 28% of global retail sales by 2021.
6. LinkedIn generates 46% of all social media traffic to B2B websites.
7. The term "social media" originated in 1997 before its explosive growth.
8. Instagram's explosive rise has made it the fastest-growing social platform.
9. Influencer marketing is projected to become a \$15 billion industry by 2022.
10. TikTok surpassed 1 billion users faster than any previous social media app.

Висновки. Нам вдалося проаналізувати основні тенденції розвитку та застосування лексичного підходу у навчанні говоріння студентів вищих рівнів B2-C1, а також підготувати та розробити низку вправ на тему Social Media, які спрямовані на розвиток комунікативної компетенції. Попри те, що лексичний підхід був запропонований ще у 90-х роках 20 століття, він активно використовується у навчальному процесі і сьогодні, адже лексика є основою будь-якої іноземної мови; тому, розширювати словниковий запас студентів є задачею кожного викладача іноземної мови.

Література:

1. Андрусяк І.В. Лексичний підхід до навчання ЕФЛ: Методичні основи і педагогічні наслідки. Сучасні дослідження з іноземної філології, №17. 2019. С. 281–292.

2. Бичок А.В. Говоріння як мета і засіб комунікативного навчання іноземній мові в процесі міжкультурного іншомовного спілкування майбутніх фахівців економічних та технічних спеціальностей // Новий вісник Ужгородського національного університету. 2014. С. 22–24.

3. Дідик Л. І., Костюк О. Ю. Використання інтерактивних робочих аркушів wizer.me на заняттях з англійської мови для розвитку комунікативної компетентності студентів рівня upper-intermediate. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: НаУОА, 2023. Вип. 18(86). С. 112–115.

4. Зубенко Т. В. Навчання лексики англійської мови засобами інформаційних технологій. Наукові праці. Педагогіка. 2017. Випуск 291. Том 303. С. 144–147.

5. Пахомова Т. О., Сеченко Я.С. Формування англійської комунікативної компетентності студентів-філологів в умовах лінгвосоціального підходу. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». 2013. № 1 (5). С. 59–64.

6. Пристай Г. В. Дослідження особливостей застосування лексичного підходу в навчанні англійської мови студентів філологічного факультету. Інноваційна педагогіка, №59. 2023. С. 59–63.

7. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. Іноземні мови. 2010. № 4. С. 16–23.

8. Тульнова О. В. Використання комунікативного методу навчання іноземного говоріння на практиці. // Англійська мова та література. 2010. No 7. С. 2–4.

Literatura:

1. Andrusiak I. Leksychni pidkhdid do navchannia EFL: Metodychni osnovy i pedahohichni naslidky. Suchasni doslidzhennia z inozemnoi filolohii, №17. 2019. S. 281–292.

2. Bychok A.V. Hovorinnia yak meta i zasib komunikatyvnoho navchannia inozemnoi movy v protsesi mizhkulturnoho inshomovnoho spilkuvannia maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnykh ta tekhnichnykh spetsialnostei. Novyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu.

3. Didyk L. I., Kostyuk O. Yu. Vykorystannia interaktyvnykh robochykh arkushiv wizer.me na zaniattiakh z anhliiskoi movy dlia rozvytku komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv rivnia upper-intermediate. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»: serii «Filolohiia». Ostroh: NaUOA, 2023. Vyp. 18(86). S. 112–115.

4. Zubenko T. V. Navchannia leksyky anhliiskoi movy zasobamy informatsiinykh tekhnolohii. Naukovi pratsi. Pedahohika. 2017. Vypusk 291. Tom 303. S. 144–147.

5. Pakhomova T. O., Sechenko Ya.S. Formuvannia anhломovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv-filolohiv v umovakh linhvotsialnoho pidkhdodu. Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii «Pedahohika i psykholohiia». 2013. № 1 (5). S. 59–64.

6. Prystai H. V. Doslidzhennia osoblyvosti zastosuvannia leksychnoho pidkhdodu v navchanni anhliiskoi movy studentiv filolohichnoho fakultetu. Innovatsiina pedahohika, №59. 2023. S. 59–63.

7. Smolina S. V. Metodyka formuvannia inshomovnoi leksychnoi kompetentsii. Inozemni movy. 2010. № 4. S. 16–23.

8. Tulnova O. V. Vykorystannia komunikatyvnoho metodu navchannia inozemnoho hovorinnia na praktytsi. Anhliiska mova ta literatura. 2010. No 7. S. 2–4.

References:

1. Bareggi C. Proper Words in Proper Places: Some ‘Modest Proposals’ for Introducing the Lexical Approach into Your English Class. Lang Matters. Issue 13, 2006. pp. 2–4.

2. Dellar H. & Walkley A. Teaching Lexically: Principles and practice. Delta Teachers Development Series. Delta Publishing. Stuttgart, 2017. 152 p.

3. Lewis M. Implementing the Lexical Approach – Putting Theory into Practice. Heinle cengage, 2008.

4. Lewis M. The Lexical Approach: the State of ELT and a Way Forward. Heinle cengage, 2002.

5. Lindstromberg S., and Boers F. Teaching Chunks of Language: the Issue of Memory// Humanising Language Teaching, 6 (2008), <http://www.hltmag.co.uk/dec08/idea.htm>.

6. Richards, J. C., & R. Schmidt. Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics. Longman: Pearson, 2002.

7. Thornbury S. Speaking instruction. The Cambridge guide to pedagogy and practice in second language teaching, 2012, P. 198–206.